

BALLÁNÉ NAGY KATALIN*

**A SZLOVÁKIAI ADÓREFORM JELLEMZŐI,
KÖVETKEZMÉNYEI, POZITÍV ÉS NEGATÍV
HATÁSAI, VALAMINT
MAGYARORSZÁGI VONATKOZÁSAI**

Egy jól működő adórendszer fontos része minden gazdasági rendszernek. A mai közgazdászok többsége megegyezik abban, hogy a modern adórendszer:

- Legyen igazságos: az adóterhelés társadalmilag elfogadott legyen, az adó mértéke egyenlő kell hogy legyen egy adott mértékű jövedelemre vonatkozóan, a jövedelem forrásától függetlenül, a nagyobb jövedelemmel rendelkezők vegyék ki nagyobb hányaddal a részüket a teherviselésből.
- Érvényesüljön a hatékonyság elve: az adórendszert meg kell tisztítani az adókedvezmények és különböző kivételek sokaságától, mert az a társadalmi effektivitást csökkenti, másrészt minél nagyobb az adóterhelés, annál nagyobbak a gazdaság számára a költségek. Ezen elv mentén követhető az adókulcsok csökkentésének és a fizetőkör szélesítésének gondolata is.
- Legyen a lehető legegyszerűbb: ne tartalmazzon kivételeket, melyeket a szabályok kijátszására lehet kihasználni. Az egyszerűbb rendszer csökkenti a vállalkozások közvetett terheit, csökkenti az adminisztrációs költségeket és növeli a kontroll lehetőségeit. Minél átláthatóbb és kiszámíthatóbb legyen. Ez az adókulcsok számának és az adótörvények oldalszámának csökkentését is jelenti.
- Legyen effektív: legyen képes a modern állam kiadásainak fedezésére.

Láthatjuk, hogy a jól működő modern adórendszerrel szemben támasztott követelmények nincsenek teljesen összhangban, ezért nehéz olyan adórendszert összeállítani, mely megfelelné a felvázolt elvárásoknak. Különösen nehéz helyzetben vannak a közép-európai országok, melyek 1989-ben kezdték meg új adórendszereik

---

* BGF Pénzügyi és Számviteli Főiskolai Kar Salgótarjáni Intézete, Pénzügy tanszék, főiskolai adjunktus.

megtervezését. A helyzetet tovább bonyolította, hogy ezek az országok híján voltak saját tapasztalatoknak, egységesen alkalmazható külföldi példák pedig nem léteztek. Ez egyrészt sok hibát eredményezett, melyek javítása a mai napig tart, másrészt viszont olyan friss gondolatokhoz és reformokhoz vezetett, melyek a nyugati fejlett gazdaságokban nehezen elképzelhetők. Nézzünk néhány példát.

Lengyelországban 1998-ban megindult egy átfogó nyugdíjreform, amit azóta egyetlen kormány sem akart vissza csinálni, bármilyen színekben is került hatalomra. A nyolc évnyi működése során bizonyította, hogy a lengyel nyugdíjrendszer jól működik, fenntartható rendszer.

A 2004-ben bevezetett EU-konform adórendszerrel Szlovákia a legátláthatóbb adórendszerű államok sorába lépett. Szlovákiában egykulcsos adórendszer van, a személyi jövedelemadókat tekintve az összes jövedelem 19%-os kulccsal adózik, és az általános forgalmi adó mértéke is 19%. Az egyszerűsítések révén négy adófajtát megszüntettek. Az egykulcsos adórendszer bebizonyította, hogy sikeres volt, kisebb lett az adóelkerülés, nőtt az adóbevételek mind a SZJA, mind pedig az ÁFA tekintetében.

2005-ben vezette be az egykulcsos adórendszert Románia, ahol is az SZJA és az ÁFA közös kulcsa 16%. A korábbi bonyolult és számos kivételt magában foglaló adózás is okolható amiatt, hogy Románia versenyképessége visszaesett a világgazdaságban, ezért a kivételek többségét megszüntették. A szakemberek szerint az egyszerűbb adózási szabályok is hozzásegítik ahhoz az országot, hogy idén tovább csökkenjen az infláció Romániában.

A SZLOVÁKIAI ADÓREFORM FŐBB JELLEMZŐI

Az adóreformot a következő fő pillérekre építették fel:

- *A közvetlen adók közvetett adók felé való eltolása.* A közvetett adók beszedése hatékonyabb, kevesebb adminisztratív terhet jelent, befizetésének megkerülése körülményesebb.
- *A különböző kivételek és különleges elbírálások eltörlése.* A gyakori törvénytörések következtében az adótörvény feleslegesen bonyolulttá és átláthatatlanná vált. A korlátozott átláthatóság sok „kiskaput” teremtett, a bonyolultság pedig magas fenntartási és ellenőrzési költségeket indukált a rendszerben. Példaként elmondható, hogy csupán a jövedelemadóra vonatkozó törvény 37-féle adókulcsot, 90 kivételt, 66 adó alól felmentett jövedelmet és 19 adólapot nem növelő bevételt írt elő. Ezek eltörlése lényegesen egyszerűbbé és átláthatóbbá tette az adórendszert.
- *Alacsony standard adókulcsok valamint az egykulcsos jövedelemadók bevezetése.* A progresszív marginális adó eltörlése lecsökkentette a jövedelemadó torzító hatását és korlátozta a vele párosuló gazdasági demotiváltságot. Miután mindenki egyenlő mércé szerint adózik, a munkaerő az összes bevételi szinten ösztönözve van, ami a termelékenység növekedését eredményezi.
- *Az adók gazdasági torzító hatásának minimalizálása.* A torzító hatások nagy része az adópolitika nem fiskális (főként szociálpolitikai) célokra való felhasználására vezethető vissza. A reform a szociálpolitikai célok adópolitikáról való leválasztására törekedett.

- *A bevételek kettős adózásának lehető legkisebb szintre csökkentése.* Az örökösödési, ill. ajándékozási adók, valamint az osztalékadó eltörlésével a kettős adózás intézménye lényegében megszűnt.

A megreformált adórendszer egyszerűbb és áttekinthetőbb elődjénél. A számtalan kivétel és különleges elbírálás eltörlésével az adórendszer gazdasági torzító hatása lényegesen csökkent. Ezen kivételek és különleges elbírások kiiktatása a rendszerből több előnnyel jár:

- *Hatékonyabb erőforrás-allokációt biztosít:* megerősödött a piaci mechanizmusok szerepe az adótörvény általi „motivációval” szemben. A különböző adókulcsok az adóalanyokat arra ösztönözték, hogy bevételüket alacsonyabb adókulccsal terhelt csoportba tolják, időben széttagolják esetleg más, kivételezett szektorokba helyezték, így „optimalizálva” az adóterheiket.
- *Az egyes adónemeknek szélesebb adóalapot biztosít:* ez magasabb adóbevételeket generál, így lehetővé teszi az adókulcsok csökkentését.
- *Átláthatóságot biztosít:* több kivétel valójában adókiadás, a közpénzeknek a kivételezett szektorokba való áramlása volt.

A SZLOVÁK ADÓRENDSZER ALAPELVEI

- Minden jövedelmet *egységesen* adóztatni (egyforma az adókulcs a bérekre, vállalkozásra, bérleti díjból származó jövedelemre, nyereségekre, banki kamatokra, tőkebefektetésre és egyéb egyszeri jövedelmekre).
  - Minden jövedelmet csak *egyszer* adóztatni (egy vállalat adózás utáni nyereségét nem terhelni más adókkal, nincs osztalékadó).
  - *Egyforma* az adó függetlenül a jövedelem nagyságától; nincs progresszív adózás.
  - Az adóterhet áthárítani a jövedelemadóról a fogyasztás adóztatására.
- A szlovák adózási rendszer legfontosabb jellemzőit az 1. táblázat foglalja össze.

Jövedelemadó

Egy törvény szabályozza a személyi jövedelemadót és a jogi személyek jövedelemadóját is, az adók fizetését és beszedését. A legnagyobb jelentőséggel bíró változás a jövedelemadók terén az egykulcsos adó bevezetése volt.

Személyi jövedelemadó

A 19%-os adókulcs magában hordozza az egyenes adó előnyeit, viszont az adóalapról leszámítható (nem adóköteles) jövedelemnek köszönhetően az effektív adókulcs enyhe progresszivitást mutat: az alacsonyabb jövedelműek lényegében nem vagy nagyon kevés adót fizetnek, míg a magas jövedelem 19%-on adózik. Az egyszerűség és átláthatóság megteremtése érdekében a kivételek, speciális adóalapok és adókulcsok többségét megszüntették.

Az adóreformban hátrányosan érintett alacsonyabb jövedelmű rétegek kompenzálása érdekében jelentősen megnövekedett az adóalapról leszámítható jövedelem mértéke (fő/év): a 2003-ban érvényes 38 760 SKK-ról (1015 EUR) a létminimum 19,2-szeresére [ez 2004-ben 80 832 SKK-t (2117 EUR-t) tett ki].

1. táblázat
A szlovák adózási rendszer legfontosabb jellemzői

	2003	2004	2005
Társasági adó	25%	19%	19%
Személyi jövedelemadó	10-38%	19%	19%
Áfa	14-20%	19%	19%
Osztalékadó	15%	-	-
Árfolyamnyereség-adó	25% ¹	19% ¹	19% ¹
Kamatadó	25% ¹	19% ¹	19% ¹
Helyi adó(k)	12 fajta ²	12 fajta ²	9 fajta +1 illeték ³
Ingatlanadó	3 fajta ⁴	3 fajta ⁴	-
Munkáltatói járulék (%)	38,2%	35,2%	35,2%
Munkavállalói járulék (%)	12,8%	13,4%	13,4%
Egyéni vállalkozói járulék	49,8%	49,65%	49,65%

Megjegyzések:

1. Társasági adó részeként.
2. Lakás más célú felhasználása, közterület használat, szállás, üdülőhelyi, kutya, belépőjegy, alkohol és dohány utáni, behajtás történelmi városrészbe, reklám, árukiadó-automata, játékautomata, atomenergia.
3. Meghatározásuk önkormányzati hatáskör. Fajtái: önkormányzati adók: ingatlan (föld, épület (0,2–6,5 EUR/m²), lakás (0,1–0,31 EUR/m²), kutya, közterület használat, szállás, árukiadó automata, játékautomata, gépkocsival behajtás történelmi városrészbe, atomenergia; regionális önkormányzati: gépjárműadó (személygépkocsi: 41,5–155,4 EUR/év, hasznójármű: 46,6–1860 EUR/év); illeték: hulladékszállítás.
4. Föld, épület, lakás.
5. A szabadfoglalkozású személyek számára 2004-től lehetővé tették, hogy a vállalkozóhoz és iparosokhoz hasonlóan általányadót fizessenek.
6. Fogyasztási adó alá eső termékek: ásványolajok, kenőanyagok, alkohol, sör, bor, dohány.
7. Szlovákiában az ÁFA-fizetési kötelezettség alsó határa 1,5 M SKK (38 715 EUR) éves forgalom, vagy EU tagországból történő, 420 E SKK-nál (10 840 EUR) nagyobb értékű áruvásárlás (pl. gépjármű). Ha a Szlovákiában bejegyzett cég éves forgalma ÁFA nélkül a 420 000 SKK-t nem haladja meg, nem köteles bejelentkezni a szlovák adóhivatalnál, de önként megteheti.

Az adóalannyal egy háztartásban élő, adóköteles jövedelemmel nem rendelkező házastársra leírható összeg ugyancsak 80 832 SKK, a 2003-ban érvényes 12 000 SKK-val szemben. Amennyiben a házastárs adóköteles jövedelme nem éri el a 80 832 SKK-t, az adóalany házastársára a két összeg különbségét írhatja le az adóalapból.

Az adómentes összeg a havi 6736 koronáról (174,1 EUR) 7328 koronára (189,4 EUR) emelkedett 2005-ben. Ennek köszönhetően 2004-ben bruttó 7787 koronáig (201,2 EUR) nem fizettek adót az adózók, s ez az összeg 2005-től 8474 SKK (219 EUR).

Ennek megfelelően 2005-ben az adómentes jövedelem 87936 SKK (2272 EUR), ami azt jelenti, hogy ha a munkaadó nem növeli a bruttó bért, akkor is több mint 100 koronával emelkedik a munkavállaló nettó bére.

Ez azonban csak 32 000 koronás (827 EUR) keresetig érvényes. Ez után a nettó bér emelkedése ismét csökken, sőt a leggazdagabbak kevesebbet fognak kapni, mivel ennyivel emelkedik náluk az egészségbiztosítási járulék. Ez ugyanis 2004-ben 32 000 SKK után már nem emelkedett. Ez a határ azonban 2005-től a nyugdíjbiztosításnál alkalmazott módszer szerint kerül meghatározásra.

Az adómentes összeg, tehát az állampolgár adómentes jövedelme 2005-től nem politikai megállapodás alapján kerül meghatározásra, hanem automatizmus alapján az éves létminimum (2004 = 4510 SKK [116,5 EUR], 2005 = 4580 SKK [118,4 EUR]) 19,2-szerese. Ennek az összegnek a fele az a határ, amitől kötelező adóbevallást készíteni.

2. táblázat

Adómentes összeghatárok és a kötelező adóbevallási összeghatárok 2003-2006

Időszak	Adómentes összeg		Kötelező adóbevallás	
	SKK	EUR	SKK	EUR
2003	38 760	1001,6	10 000	258,4
2004	80 832	2088,7	40 416	1044,3
2005	87 936	2272,3	43 968	1136,1
2006	90 816	2346,7	45 408	1173,4

Megjegyzés: a vállalkozóknak minden esetben kötelező adóbevallást készíteni.

Megváltozott a gyermekek után leszámítható adókedvezmény is: 2003-ban 16 800 SKK-t lehetett leírni az adóalapból gyermekekként évente, 2004-ben ez 4800 SKK adóbónuszra változott, mely a fizetendő adó összegét csökkenti. Amennyiben az adóalany jövedelme meghaladta a mindenkori minimálbér hatszorosát, a gyermek után járó bónuszt, ill. ennek a fizetendő adóval módosított részét kézhez kapja. Ez az intézkedés a munkanélküliség csökkentésére irányul, hiszen az adóbónuszra csak az jogosult, aki önálló vállalkozásból vagy munkaviszonyból származó jövedelemmel rendelkezik.

A gyerekekre vonatkozó havi adókedvezmény a politikai megállapodások alapján 400 koronáról 450 koronára emelkedett 2005-ben.

Adóalap csökkentő tétel évi 12 000 SKK (310 EUR) értékig az önkéntes nyugdíjbiztosításra, életbiztosításra, egyéb céltakarékosságra befizetett összeg szlovák székhelyű szervezetnél. 2004-ben ez csak az önkéntes nyugdíjpénztárra vonatkozott, de magasabb összeggel, 24 000 koronával (620 EUR).

2006-től leköltséghelhető az étkezési pótlék 55%-a, maximum 89 SKK-ból.

Egyéni vállalkozó adózása

Részleges adóalap 6. §/1 értelmében = vállalkozás,*	450 000 SKK
Részleges adóalap 6. §/3 értelmében = bérleti díjból eredő bevétel	50 000 SKK
Részleges adóalap = bevétel – kiadás (tartalmazza az egyéni vállalkozó befizetett egészségügyi és szociális biztosítását)	
Részleges adóalap 7. § értelmében = tőkejövedelem, pl.	10 000 SKK
Részleges adóalap 8. § értelmében = egyéb jövedelem, pl. alkalmi jövedelem	100 000 SKK
Összesen:	610 000 SKK
Leírható összegek:	
Egy vállalkozóra	90 816 SKK
Csak a korlátlan adózási kötelezettségű egyének esetében (akiknek állandó lakhelyük Szlovákiában van) további leírható összegek:	
• feleségre (férjre), amennyiben nincs saját jövedelme	90 816 SKK
• gyermekenként adóbónusz	6 480 SKK
• hosszú távú nyugdíj-előtakarékoskodás vagy életbiztosítás	12 000 SKK
Adóalap	409 888 SKK
Adó 409 888 × 0,19 =	77 879 SKK

* A részleges adóalapot vagy könyvelésben kimutatott gazdasági eredmény alapján, vagy átalánydíj kiadások szerint állapítják meg.

Amennyiben az egyéni vállalkozó nincs a cégnyilvántartásban bejegyezve, és nem ÁFA-köteles, vezethet egyszerű könyvvitelt, vagy csupán bevétel-nyilvántartást és a kiadásokat százalékkal számolja – 40%, illetve ha csupán iparos tevékenységet folytat – a bevétel 60%-át írhatja le.

Részleges adóalap kiszámítása átalánydíj alapján

	40%	60%
Bevétel	1 000 000 SKK	1 000 000 SKK
Általánykiadás	400 000 SKK	600 000 SKK
Szociális biztosítás	27 456 SKK	27 456 SKK
Egészségügyi biztosítás	11 592 SKK	11 592 SKK
Részleges adóalap	560 952 SKK	360 952 SKK

Vállalati jövedelemadó

A vállalati jövedelemadó-kulcs 25%-ról 19%-ra mérséklődött. Ugyanakkor az új rendszer nem ismeri az osztalékadó fogalmát. A befektetésekből származó jövedelem csupán egyszer, a vállalati nyereség szintjén kerül adózásra.

Az adókulcs-csökkentés mellett az új adótörvény több olyan részletet is tartalmaz, amelyek az adóalap nagyságát befolyásolják. A törvényhozók a vállalat valós költségei és az adótörvények az adóalapot csökkentő költségekként kezelt tételei közti

különbségek minimalizálására törekedtek. A veszteség adóalapból való leírásának módja lényegesen változott: a törvény már lehetővé teszi az egész veszteség leírását a veszteség keletkezését követő legfeljebb öt éven belül.

1 000 000 SKK éves nyereségből (adóalap) egy vállalatnak (kft.) adózás után marad 810 000 SKK (a nyereség szabadon, adómentesen felhasználható, nincs korlátozva a felhasználása).

Helyi adók

Az adóreformot költségvetési decentralizáció követte, mely a helyi adók jelentős strukturális változását eredményezte. A decentralizáció eredményeképp a helyi önkormányzatok fiskális hatásköre lényegesen bővült. A törvény nyolc helyi adó és egy helyi illeték kirovására jogosítja fel, és csak egyre kötelezi az önkormányzatokat. A törvény nagy szabadságot biztosít az önkormányzatoknak a hatáskörükbe tartozó illetékek és adók nagyságának meghatározásában. Mindezekben felül a személyi jövedelemadó 70,3%-a illeti a helyi önkormányzatokat, 23,5%-a a nyolc regionális önkormányzatot, 6,2%-a pedig a központi költségvetésbe vándorol. Az önkormányzatok a forrásaik 25%-át kapják a költségvetésből, míg 75%-át saját bevételből kell fedezni. A nyolc adó és egy illeték mellett a megyéknek kell fizetni az útdíj helyébe lépő gépkocsiadót.

Egészségügyi és szociális biztosítás

Jelenleg 5 egészségügyi biztosítótársaság működik Szlovákiában – ezek közül lehet választani. Egy szociális biztosító létezik, ezen belül 7 különböző biztosítási alap. A munkavállaló biztosítását a munkáltató fizeti, a munkavállaló adóalapja 35,2%-ának mértékéig, míg a munkavállaló biztosításaira adóalapjának 13,4%-át fizeti.

A járulékterhelés változása 2003-ról 2004-re

	Munkaadó (%)		Munkavállaló (%)		Egyéni vállalkozó (%)	
	2003-ig	2004-től	2003-ig	2004-től	2003-ig	2004-től
Nyugdíjbiztosítás	21,6	21,75	6,4	7,0	28,0	26,0
Betegbiztosítás	3,4	1,4	1,4	1,4	4,8	4,4
Munkanélküli (foglalkoztatási) alap	2,75	1,0	1,0	1,0	3,0	2–2,5 önkéntes
Egészségbiztosítás	10,0	10,0	4,0	4,0	14,0	14,0
Garancia alap (garancia biztosítás)	0,25	0,25	–	–	–	–
Tartalék alap	–	–	–	–	–	2,75
Balesetbiztosítás	0,5	0,8				
Összesen	38,5	35,2	12,8	13,4	49,8	49,15–49,65

- A garanciaalapról (új nevén garancia biztosítás) fizetik csőd esetén a béreket, végkielégítést, munkahelyi balesetből vagy betegségéből következő kártérítést.

- Újdonság: a tartalék alapból (2,75%) képződik az egyes alapokban jelentkező hiány pótlása.
- Szülők esetében a biztosítási összeg gyermekenként 0,5%-kal csökken (ennek kompenzálására emelték 2,75%-ra a tartalék alapot).
- Egyéni vállalkozó munkanélküli biztosítása szabadon választható 2-2,5% között.
2005-től az egészségbiztosítási járulékot nem egy fix alap után, hanem a minimumot a minimálbér alapján (3000 SKK [77,5EUR] → 6500 SKK [168 EUR]) a maximumot pedig az átlagbér háromszorosa alapján (32 000 SKK [827 EUR] → 42 095 SKK [1088 EUR]) kell fizetni. Ez elsősorban az egyéni vállalkozók terheit növelte meg.

Egyéni vállalkozó esetében: Havi számítási alap: 1/12-ed az előző évi részleges adóalapjának feléből, minimum 6 900 SKK-ból, azaz a minimálbérből. Júliustól a következő év júniusáig kell havonta fizetni.

Egyéni vállalkozó járulékkerhei 2005-től:

Egészségügyi biztosítás	14,0%
Betegbiztosítás	4,4%
Öregségi járadék biztosítása	18,0%
Rokkantsági járadék biztosítása	6,0%
Munka-balesetbiztosítás	-
Munkanélküliség esetére vonatkozó biztosítás	2,0%
Garanciaalap	-
Tartalékalap	4,75%
Összesen:	47,15% (+ 2%)

Aktív vállalkozó esetében jelenleg havonta minimum:

Egészségügyi biztosítás (EB)	966 SKK
Szociális biztosítás (SzB)	2 288 SKK
Összesen:	3 254 SKK

Amennyiben az előző évben nem vállalkozott, vagy az összbevétele nem érte el a 82 800 SKK-t, kötelező jelleggel csak az egészségügyi biztosítást fizeti, a többi biztosításra önként jelentkezhet.

Munkáltató szociális alapja

Minimum 0,6% a bruttó bérek összegéből, vagy a kollektív szerződés értelmében fizetett. Ebből fizethető támogatások: alkalmazottak munkahelyi étkezéséhez, hozzájárulás az útiköltségekhez, üdüléshez, kulturális és sport tevékenységekhez.

MENNYIBE KERÜL A MUNKAERŐ SZLOVÁKIÁBAN?

Minimálbér (bruttó):	6 900 SKK
Átlagbér (ipar, 2005):	17 500 SKK

(becslések szerint 2006-ban 18 500 SKK-ra emelkedhet).

Egy példa a bérköltésekre

havi bruttó bér	17 500 SKK
az EB + SzB levonása 13,4%.....	- 2 345 SKK
adó levonása 19% (nem adóztatott összeg 7 568,-SKK).....	- 1 441 SKK
marad nettó bér	13 714 SKK
a munkáltató EB + SzB terhei 35,2%.....	6 161 SKK
munkáltatói szociális alap 0,6%	105 SKK
étkeztetési hozzájárulás kb.	550 SKK
Összesen:.....	24 316 SKK

Hozzáadottérték-adó

Az adóreform előtt Szlovákiában két hozzáadottértékadó-kulcs létezett: a standard 20%-os és a 14%-os csökkentett adókulcs. 2004 januárjától a csökkentett kulcsot teljesen eltörölték és egy egyesített – 19%-os – adókulcsot vezettek be minden termékre és szolgáltatásra egyaránt. A 14%-os csökkentett adókulcs eredetileg szociálpolitikai célokat szolgált.

Fogyasztási adó

A fogyasztási adók emelése egyrészt az uniós jogharmonizáció részeként jött létre, másrészt viszont a közvetlen adók csökkentése miatt kiesett állami bevételeket kívánta ez úton a kormány kompenzálni. Az emelések mértéke minden esetben meghaladta az EU által megszabott értékeket, kivéve a dohánytermékek esetét.

AZ ADÓREFORM POZITÍV HATÁSAI

A 2004-ben bevezetett EU-konform adórendszerrel Szlovákia a legátláthatóbb adórendszerű államok sorába lépett. Az adórendszer egyszerűsítésének, átláthatóságának érdekében eltörölték az ajándékozási, örökösödési, ingatlanátírási adót, és csökkentették a kivételek számát. Ezen adónemekből származó bevételek a költségvetés adóterhekből származó bevételeinek csak kis hányadát adták. Csökkent az adókötelezettség alóli kibúvás lehetősége is. Az egységesített vállalati és személyi jövedelemadó-kulcs előnyös mind a szlovák, mind pedig a külföldi vállalatok, befektetők számára, hiszen ezzel együtt megszűnt az osztalék után fizetendő adó.

A fizetendő adó mértéke viszonylag egyszerűen meghatározható, nagy könnyebbséget jelent az új adórendszer átláthatósága, mellyel sikerült megszüntetni egy igen jelentős tényezőt az országban való megtelepedést akadályozó paraméterek közül. Ezáltal egy erőteljesebb ösztönzés valósult meg sikeresebb vállalkozás folytatására és magasabb jövedelem elérésére.

Jelentősebb gazdasági növekedést tud realizálni az ország, és a magasabb GDP megteremtheti a pénzügyi lehetőségeket arra, hogy a lakosság hátrányos helyzetű csoportjainak helyzetén javítsanak.

Az adóból származó bevételek nem csökkentek, hanem kismértékben ugyan (az infláció mértékével korrigálva), de növekedtek. Ezeket számszerűsítve a 3. táblázat foglalja össze.

3. táblázat
A szlovákiai adóbevételek alakulása 2002 és 2006 között (Mrd SKK)¹

	2003	2004*	2004	2005*	2005**	2006**
Összesített adóbevételek	219 056	220 183	235 997	201 993	250 917	267 764
Általános forgalmi adó	83 795	113 800	104 959	117 338	113 220	121 117
Fogyasztási adó	38 047	43 200	44 597	45 371	48 263	50 190
Személyi jövedelemadó	31 888	27 803	35 358	33 256	37 995	41 578
Társasági adó	29 056	23 700	33 225	30 066	35 255	38 308

Megjegyzések:

* Költségvetési tervezet

** Prognózis

Az új adózási szabályok szerint összeállított 2004. évi költségvetésnél a hiány a tervezettnél 8,2 Mrd SKK-val alacsonyabb lett, amit elsősorban a bevételek növekedése eredményezett, ahol a legnagyobb meglepetést a személyi jövedelemadó bevételek és a társasági adó bevételek növekedése jelentette.

Jelentősen javult az egységesített ÁFA beszedése. Megerősítést nyert, hogy az alacsonyabb adótételek jobb adóbeszedést eredményezhetnek (kisebb spekuláció és adócsalás), ami alapján lehetőség nyílik ezek további potenciális csökkentésére. Az ÁFA-bevételek növekedéséhez hozzájárult az élelmiszerek ÁFÁ-jának növekedése 19%-ra. Egyes szlovák közgazdászok véleménye szerint a jövőben célszerű lenne az ÁFA-kulcs 17%-ra történő csökkentése.

A prognózisok alapján az államháztartási hiány 2006-ban a GDP 3,4%-ra csökken, majd 2007-ben tovább mérséklődik, és mindössze a GDP 3%-át fogja kitenni.

AZ ADÓREFORM NEGATÍV HATÁSAI

A támogatások mértékének jelentős – mintegy 50%-os – csökkenése feszültségeket szült a lakosság körében. A támogatások csökkenése miatt az élelmiszerek, az energia, a gyógyszer, a lakás, az építőipari munkák drágultak, ugyanis az élelmiszerek és a gyógyszerek a kedvezményes adókulcs alá tartoztak, amelyek – az új törvény értelmében – ugyancsak átsorolásra kerültek a 19%-os adókulcsmérték alá.

Az alacsony jövedelmű lakosság egy részének – például a nyugdíjasoknak, a munkanélkülieknek – a létproblémája az egykulcsos adórendszer következtében nem szűnt meg, hiszen a közvetett adószabályok változása ezen csoportok pénzügyi helyzetére negatív hatást gyakorol, ezzel szemben a közvetlen adóteher csökkenését nem érzékelik, mivel adót nem fizetnek.

A középréteg életszínvonalában csökkenés, a magasabb jövedelmű lakosság esetében pedig egy jelentős támogatás valósult meg. Elmondható, hogy a lakosság számára a reform általánosságban nem volt előnyös. A 19%-os ÁFA jelentős áremelkedéshez vezetett, a drágulás pedig a lakosság döntő részénél meghaladja a jövede-

¹ Forrás: www.finance.gov.sk

lemadó csökkentéséből származó előnyöket. Az új rendszer nyertesei a legalacsonyabb és a legmagasabb keresetűek lettek. Azok a magánszemélyek, akik nem keresnek többet havi 7700 koronánál (kb. 192 eurónál), az új rendszer szerint nem fizetnek adót, míg 2003-ban 10%-os adókulcs alá estek. A magasabb keresetűek, akik havi 30 ezer korona (kb. 750 euró) felett keresnek – a korábbi 38%-os adókulcs helyett – 2004-ben 19%-os kulccsal adóztak. Mindezek mellett a szociális juttatásokat is jelentős mértékben csökkentették.

A törvény a vállalkozókat nem is kötelezi arra, hogy az adómegettarításnak legalább egy részét a vállalkozás fejlesztésére, modern gépek vásárlására, új munkahelyek kialakítására fordítsák. Ez magában rejti, illetve fokozza annak veszélyét, hogy a külföldi vállalatok, főként a kedvezőbb adózási feltételek miatt telepednek meg az adott államban, és ezért az országban megtermelt nyereség ki is kerül onnan. Így viszont csak akkor számolhatunk újabb munkahelyek létrejöttével, ha ezen vállalatok megtelepedése folyamatos és nem hagyják el az országot. Hosszú távon biztos, hogy az lenne kedvező, ha ezen vállalatok az országban maradnának és legalább az ott megtermelt tőke egy hányada ugyanott reinvesztálásra is kerülne.

Az egykulcsos, lineáris adózás szempontjából problémát okozhat az egyes régiók egyenetlen gazdasági fejlettsége is. Egészen más lehetőségei vannak ugyanis az embereknek – például – Pozsonyban, és annak környékén, és mások a kelet-szlovákiai településen élőknek. Ugyanis a fejlettebb városokban, településeken élők számára a személyi jövedelemadó kulcsának mérséklése következtében a jövedelmük nagyobb hányadát fordíthatják fogyasztási javakra, még akkor is, ha az indirekt adó kulcsok emelkedtek, köszönhetően a direkt adók mértékének csökkentéséből fakadó költségvetési adóbevételek kiesések pótlásának. Az elmaradottabb területeken élők számára a jövedelemadó mértékének csökkentése nem érezteti jelentősen kedvező hatását, ugyanis itt az emberek egy része nem rendelkezik adóköteles jövedelemmel, a fogyasztást terhelő adók mértékének növekedése pedig tovább rontja helyzetüket. Ezek a különbségek még növekedhetnek is az indirekt adókulcsok növelésének következtében.

A járulékok esetében fontos megemlíteni, hogy a munkáltatók által kötelezően fizetett szociális járulékok és a betegbiztosítás a bruttó bér 35,4%-át teszik ki. Tehát a terhek a munkáltatókon igen magasak.

A szlovák módszerhez hasonlóan a magyar közteher-viselési rendszer számos komoly problémával küszködik. Ilyen probléma többek között, hogy a legális gazdaságban viszonylag kevés az adófizető, így alacsony a foglalkoztatás, továbbá mivel a valódi gazdasági tevékenységek megoszlanak a legális és a szürke szféra között, alacsonyak a hivatalos jövedelemadó-alapok. Ebből kifolyólag viszont az „általános” adókulcsok magasak.

A SZLOVÁKIAI ADÓREFORM MAGYARORSZÁGI VONATKOZÁSAI

A versenyképességnek nem az adózás az elsődleges tényezője, de az adóreform hiánya egyre inkább versenyképességi hátrányt okoz. A mai magyar adórendszer sok tekintetben igazságtalan, mivel a valóságos jövedelemviszonyokat csak részben tudja tekintetbe venni, illetve több területen az alkalmazott kedvezmények igazából nem megfelelő célokat szolgálnak.

Szigorítani kell a szabályok betartásának ellenőrzöttségén, ugyanis ez elég hiányos. A kontroll költségvonzata az adórendszer átláthatóbbá tételének következté-

ben jóval kisebb lesz, mint egy bonyolult, átláthatatlan, ugyanakkor nem feltétlenül hatékonyabb adórendszer esetében. Az ellenőrzés költségeinek csökkenése mellett az adminisztrációs költségek is mérséklődnének.

A központi adók mellett említést kell tenni a helyi adókról is, hiszen Magyarországon a helyi önkormányzatok csak csekély önállósággal rendelkeznek az egyes adónemek mértékének meghatározása tekintetében, és ezen bevételek jelentős része is a központi költségvetés kiadásait hivatott fedezni, míg az önkormányzatok csak kismértékben részesednek ezen bevételekből. A szlovákok egy igen jó megosztási rendszert alakítottak ki, melynek értelmében a személyi jövedelemadóból származó bevételek 70,3%-a helyi önkormányzatokat illeti, 23,5%-a nyolc regionális önkormányzat bevételét megalapozza, és 6,2% illeti meg a központi költségvetést.

A szlovák adórendszer egyes elemei Magyarországon is alkalmazhatók lennének, értem ez alatt a mentességek, kedvezmények csökkentését, és az egykulcsos lineáris adórendszer megteremtését. Ezáltal és a gazdaság „kifehéredésének” eredményeként nálunk is egy szélesebb adóalap jönne létre, ami az adó mértékének csökkentéséből fakadó költségvetési bevételekiesést volna hivatott fedezni. Magyarország számára is szükség lenne tőkeerős külföldi vállalatok megtelepedésére, mely új munkahelyeket teremtene, ezáltal a munkanélküliség csökkenését, segítené elő. Ez kedvező hatást gyakorolhat a gazdasági növekedés ütemére, különösen akkor, ha az országban realizált tőke egy része itt is kerül befektetésre. El kell kerülnünk azonban, hogy azon társadalmi csoportok, melyek nem rendelkeznek adóköteles jövedelemmel, ne kerüljenek hátrányos helyzetbe az indirekt adókulcsok növelésének hatására.

Fontos lenne továbbá, hogy a munkaadókat terhelő különböző járulékokat fokozatosan csökkentésük, még azon az áron is, hogy a munkavállalók járuléktörlesztéseit növeljük, így elérhetővé válna az, hogy csökkenjen a minimálbéren foglalkoztatottak száma.

Adóreformra szükség van Magyarországon, de az nem egyenlő az adószintek, az adóteher és mértéke egyszerű csökkentésével, vagy az adó- és járulékfizetési kötelezettség széles körű megszüntetésével. Az adórendszer, a társadalombiztosítási járulékszer és az illetékszer összehangolt, harmonizált reformjára van szükség, amely épít az államháztartás reformjára, összhangban van a követett gazdaságpolitikával és stabil bevételi háttérrel biztosít az államháztartás számára.

Adóreformra szükség van, mert a magyar vállalkozások a szomszédos országokba fognak kitelepülni a kedvezőbb vállalkozási környezet miatt. A magyar tőke mértéke Szlovákiában már közelíti a kétmilliárd dollárhoz. Ennek nagy részét a regionális multik (például az OTP, a Mol, a TriGránit) fektették be, de becslések szerint több mint hatezer kis- és középvállalkozás is a szomszédos országba tette át székhelyét. Ma a kiáramló magyar tőke első számú célpontja északi szomszédunk.

A befektetés nem elsősorban termelőcégekre volt jellemző eddig. Északi szomszédunknál ismeretlen a helyi iparüzési adó fogalma, az ott bejegyzett cégeknek csupán a 19 százalékos társasági adót kell fizetniük. Ezzel szemben hazánkban átlagban 24 százalék volt a cégek adóterhelése, ami 2006 szeptemberétől tovább nőtt. A szomszédban az osztalékot sem terheli adó, így összességében jóval kedvezőbbek az adózási feltételek és jóval egyszerűbb az adórendszer.

Elszámolható a géppel előállított nyugta is ötvenezer korona egyedi értékig, valamint a céges gépkocsi fenntartásával kapcsolatos költségek ÁFÁ-ja – így az üzemanyag is – levonható. Az itt bejelentett autót minden további nélkül használhatják az egész EU területén. A magyar magánszemély tisztségviselő szlovák társaságtól

kapott tiszteletdíja 19 százalékkal csak Szlovákiában adózik. Ráadásul a reprezentációs kiadásokra sincsenek óriási járulékkerhek, mint Magyarországon.

A cégalapítás is jóval olcsóbb északi szomszédunknál. Kétszáz ezer koronás (min-tegy 1,4 millió forint) alaptőkével bárki létrehozhat kft.-t, a részvénytársaság mi-nimális alaptőkéje ennek ötszöröse. Nálunk a kft.-hez legalább hárommillióra, rt.-hez húszmillióra van szükség.

Szlovákiában létezik úgynevezett nyílt kereskedelmi társaság is, ehhez nem kell alaptőke, csak két alapító. A magyar betéti társaság szlovák megfelelője a komandit társaság, amelynek alaptőkéje nem lehet kevesebb tízezer koronánál (hetvenezer forint). A cégbírósági bejegyzés is tízezer koronába kerül, a tevékenységi engedélyért pedig ezer koronát kell fizetni. Az adminisztráció költsége ott sem egységes.

A magyar szabályoktól eltérően Szlovákiában székhelyet bejelenteni csak előbérleti szerződéssel lehet egy irodahelyiségre ahol a társaság székhelye lesz. Szlo-vákiában egy kft-t a tulajdonos akár a barátja lakására bejelentheti, és ugyanúgy továbbra is a magyarországi műhelyben dolgozhat, azzal a különbséggel, hogy a műhelyt a szlovák kft bérlő a vállalkozótól, mint magánembertől.

Megkövetelik, hogy a vállalkozásban bejelentett szlovákiai lakhellyel rendelkező állampolgárokat foglalkoztasson a külföldi vállalkozó, magyarországi alkalmazotta-kat tehát nem lehet ott foglalkoztatni. Foglalkoztatási kedvezmény csak abban az esetben alkalmazható, ha frissen végzett gyakornokokat igényel és foglalkoztat. Erre külön kérvényt kell benyújtania a cégnek a helyileg illetékes munkaügyi hivatalhoz. A gyakornoknak viszont nem kell bért fizetni, mivel ők állami költségvetésből kap-nak egy bizonyos havi juttatást. Ráadásul a foglalkoztató cég is támogatásban része-sül amiatt, hogy szakmai gyakorlatot biztosít a frissen végzett fiatalok számára. A cég számára biztosított állami támogatás 2-3 ezer korona, azaz 14-21 ezer forint között van havonta. Egyszerre több gyakornok foglalkoztatása is lehetséges, de a támogatást személyenként maximum fél évig lehet igényelni.

A magyar alkalmazottakat úgy lehet megtartani, hogy valamennyien kiváltnak egy vállalkozói igazolványt, és számláznak minden munka után, ami ÁFA-mentes, hiszen az illetők egy szlovák cég magyarországi alvállalkozói ebben az esetben.

Hazánk és Szlovákia között a kettős adóztatás elkerülése érdekében egyezmény van érvényben, amely szerint a cégeknek ott kell adózniuk, ahol a tényleges tevékenységet végzik. Tehát nem árt figyelniük, hogy 3 hónapnál ne dolgozzanak többet Magyaror-szágon, mert akkor telephelyet kell létesíteniük, és így adókötelezettségük lesz Magya-rországon is. Azok a cégek járnak jól, akik idehaza gyártják le egy termék részeit, ám külföldön szereltetik össze. Így adókötelezettségük is a másik országban lesz. Az is előnyös lehet azonban, ha egy cégnek az ügyvezetése van csak külföldön, mert bizo-nyos esetekben mód van arra, hogy a két ország között megosszák az adóterheket.

ROBERT FICO miniszterelnök a júniusi választások után a MIKULAS DZURINDA vezette reformkormányt váltotta fel. Az előző kabinetnek sikerült 11 milliárd dollárnyi külföldi tőkebefektetés az országba vonzania, gyorsítani a gazdasági növekedést és elérni azt, hogy Szlovákia ráálljon az euró-övezeti tagság 2009. évi megszerzésének pályájára.

FICO nem sietett a reformok leállításáról szóló választási ígérete valóra váltásával, megtartotta az átalányadózási rendszert, és egyelőre nem növelte a jóléti kiadásokat sem. Viszont a befektetőket aggodalommal tölti el a privatizáció leállításáról hozott kormányzati döntés, az energiaszolgáltatókkal szembeni fellépés és a munkaügyi előírások megváltoztatásának szándéka.

IRODALOMJEGYZÉK

Kiadványok

- ÁRENDÁS CSABA, DUDÁS TAMÁS PHD, ILLÉS GÁBOR, SZINEK KÉNESY MARIANNA: A 19% egy éve. A szlovák adóreform 2004-ben. *Polgári Szemle* 2006. február – 2. évf., 2. sz.
- MUST KATALIN: Szlovák tapasztalatok – hasznosítási lehetőségek. *Polgári Szemle* 2006. február – 2. évfolyam, 4. szám.
- Hogyan vállalkozunk Szlovákiában? *Törvénygyűjtemény*. Selye János Egyetemi Központ, Komárom.
- Tudnivalók a szlovákiai vállalkozási környezetről. Kis- és közepes vállalkozások együttműködésének erősítése a szlovák-magyar határ menti régióban. Phare CBC 200/004-628-01-19.
- BOKROS LAJOS, BAUER TAMÁS, CSILLAG ISTVÁN, MIHÁLYI PÉTER (2006): Utolsó esély. *Élet és Irodalom*, L. évf. 17. szám, április 28.
- BENEDEK DÓRA, LELKES ORSOLYA, SCHARLE ÁGOTA, SZABÓ MIKLÓS (2006): A magyar államháztartási bevételek és kiadások szerkezete 1991–2004 között, *Közgazdasági Szemle*, LIII. évf., február, 119–143.
- Szlovákia a magyar üzletember szemével. Gazdasági (kereskedelmi) társaságok a Szlovák Köztársaságban. Új cég alapítása a Szlovák Köztársaságban. *Kiadványok*. Külgazdasági Iroda, Pozsony.

Internetes oldalak

- <http://www.origo.hu/uzletinegyed/hirek/hazaihirek/20050114.html>
- <http://www.hhrf.org/rmsz/05mar/05030806.HTM>
- <http://www.finance.gov.sk/EN/Default.aspx?CatID=52>
- <http://www.hhrf.org/ujszo/2001/49/belpolitika.htm>
- http://www.amcham.hu/uploads/Position%20Brief_4_Taxation.pdf
- http://www.foruminst.sk/publ/szemle/2006_1/szemle_2006_1_arendas_dudas_illes_szinekkenesy.pdf
- <http://nol.hu/cikk/419115/>
- <http://index.hu/gazdasag/magyar/bokro60929/>
- http://www.complex.hu/magazin/complexmagazin_2003_12_10003_182.pdf
- <http://www.m-ember.hu/hirek.php?id=13>
- <http://rs1.szif.hu/~pmark/publikacio/Netware/baloghcs.doc>
- <http://www.kkaa.hu/index.php?option=content&task=view&id=372&Itemid=48>
- <http://origo.hu/uzletinegyed/hirek/hazaihirek/20060929bokros.html>
- <http://www.mfor.hu/cikk.php?article=28871&pat=14>
- <http://www.mfor.hu/cikk.php?article=28871&page=2>
- <http://www.es.hu/pd/display.asp?channel=INTERJU0624&article=2006-0618-2208-55GMSO>
- http://www.ujszo.com/clanok.asp?vyd=20060608&rub=print_gazd&cl=159776
- http://www.europarl.europa.eu/meetdocs/2004_2009/documents/cm/562/562516/562516hu.pdf
- <http://econ.core.hu/doc/parbeszed/semjen.pdf>
- <http://icegec.hu/hun/publikaciok/news.htm>